

Кобернюк Віра

к. с.-г. н., доцент

Вербельчук Тетяна

к. с.-г. н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир

ГОСПОДАРСЬКО-КОРИСНІ ОЗНАКИ КОРІВ БІЛОГОЛОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОРОДИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВІДБОРУ ЗА ВИРОБНИЧИМИ ТИПАМИ

Успішний розвиток молочного скотарства в Україні залежить від правильного вибору порід великої рогатої худоби й ареалу її розведення. На даний час в Україні розводиться більше 10 порід великої рогатої худоби. Ці породи по різному пристосовуються до індустріальних технологій і мають різні племінні якості [1,5].

Білоголова українська порода належить до локальних зникаючих порід України. Тварин цієї породи розводять тільки в ДПЗ «Антоніни» Хмельницької області.

Малочисельність породжує проблему збереження її генофонду як одного із структурних елементів сучасних агросистем.

Інтенсивні методи ведення молочного скотарства потребують ефективних доборів корів для відтворення стад. Одним із шляхів добору корів за високою молочною продуктивністю є оцінка їх за типами конституції або виробничими

типами [3]. Крім визначення показників надоїв корів у різних конституціональних і виробничих типів, необхідно враховувати жирномолочність та білковомолочність. Але їх абсолютні величини не дозволяють об'єктивно встановити енергетичні переваги молочного або дихального типу корів над іншими, використання кормів у енергії молока і приростів живої маси різних конституцій і виробничих типів [2, 4]. Тому актуальним є дослідження корів білоголової української породи за конституціональними і виробничими типами та встановлення найбільш ефективний тип, як доцільно використовувати для добору корів у племінне ядро.

Матеріал для досліджень слугувала інформація 212 корів-первісток білоголової української породи ТОВ «Подільський господар» Шепетівського району Хмельницької області.

Метою досліджень є дослідити господарсько-корисні ознак корів білоголової української породи різних виробничих типів.

Методика досліджень. Показник відносної молочності корів розраховується шляхом ділення 4%-го за вмістом жиру молока, отриманого за 305 днів або укорочену лактацію, на 100 кг живої маси, а отже враховує лише продуктивні та масові показники.

Стадо корів білоголової української породи згідно методики досліджень було поділено на три виробничі типи. До молочного типу віднесені тварини, які переважали $>M+0,7\sigma$ за відповідною ознакою, проміжного – знаходилися в межах $M\pm 0,7\sigma$, молочно-м'ясного – поступалися $<M-0,7\sigma$. За показником відносної молочності до першої групи віднесено 43 голови або 20 %, до II – відповідно 117 голів або 55 %, до III – 52 голови або 25 %. Тобто співвідношення груп склало приблизно 1:2:1, що узгоджується із закономірностями нормального розподілу.

Результати досліджень. Основною ознакою молочної худоби є молочна продуктивність. Молочна продуктивність корів зумовлена багатьма факторами як спадкового, так і неспадкового характеру.

Корови-первістки різних виробничих типів значно відрізняються за показниками молочної продуктивності. Так найбільшим значенням надою за 305 днів лактації, жирності молока та кількістю молочного жиру характеризуються тварини молочного типу. Їх показники становлять відповідно 5617 кг, 3,66 % і 202,7 кг. Найменшими показниками відзначаються корови-первістки молочно-м'ясного типу (відповідно 3040 кг, 3,57 % і 108,9 кг). Тварини проміжного типу займають проміжне положення (відповідно 4279 кг, 3,62%, 154,3 кг).

Різниця між групами в більшості випадків була суттєвою і високодостовірною ($P<0,05-0,001$).

У селекційній практиці поряд з продуктивними ознаками, значна увага приділяється оцінці худоби за зовнішніми формами та пропорціями тіла.

Про лінійний розвиток особин можна судити за основними промірами статей тіла. Проміри в цілому характеризують будову тіла тварини як єдиного цілого. За основними промірами статей тіла є можливість чітко оцінити передню, середню та задню частину тулуба худоби.

Корови-первістки різних виробничих типів відрізняються між собою за масовими та лінійними габаритами тулуба. Тварини молочного типу переважають корів молочно-м'ясного типу за висотою в холці на 2,1 см, шириною в кульшах - 1,4 см, косою довжиною тулуба – на 1,2 см та обхват п'ястка на 0,4 см. Тварини молочно-м'ясного типу мають більшу живу масу, ширший і об'ємистий тулуб. Корови проміжного типу за параметрами тулуба займають проміжне положення між крайніми типами.

Різниця між групами у 12 випадків із 24 (або у 50 %) була достовірною ($P < 0,05 - 0,001$).

Щоб точно оцінювати будову тіла тварин різного призначення і з метою визначення пропорціональності будови, взаєморозвитку різних його частин, розраховують індекси будови тіла, які вираженим у відсотках співвідношенням взаємозв'язаних промірів.

Індекси будови тіла дають певну уяву про розвиток одних статей тіла відносно до інших та характеризують тварин в об'ємному вимірі. За допомогою індексів можна судити про гармонійність будови тіла, ступінь вираженості бажаного напрямку продуктивності і статевого диморфізму.

Корови-первістки різних виробничих типів відрізняються також за індексами будови тіла. Корови молочного типу характеризуються більш вираженою високоногістю (48,4) і вузькотілістю (93,7), меншою компактністю (119,5) та масивністю (114,3).

Поряд з головними ознаками молочної худоби важливо врахувати їх відтворні здатності, котрі впливають не лише на темпи генетичного прогресу популяції за молочною продуктивністю, але й на економічну ефективність використання тварин. Відтворна функція корів характеризується рядом показників, серед яких найважливішими є вік першого отелення, тривалість різних біологічних періодів та узагальнюючі показники відтворної здатності.

Найкращою відтворною здатністю характеризуються корови молочно-м'ясного типу, найгіршими – корови молочного типу, а тварини проміжного типу займають середнє положення. Але, це закономірно для високопродуктивних корів, як правило, в них триваліший лактаційний період.

Корови-первістки різних виробничих типів відрізняються за показниками відтворної здатності. Так, тривалість сервіс- та міжотельного періодів в напрямку від молочного типу до молочно-м'ясного типу зменшуються, а коефіцієнт відтворної здатності, навпаки, збільшується при вірогідній різниці між крайніми групами ($P < 0,01 - 0,001$). Корови проміжного типу за даними показниками займають середнє значення. Вік 1-го отелення у корів усіх трьох груп був практично однаковим і коливався в межах 33,2–33,9 міс.

Різниця між групами у 9 випадків із 12 (або у 33 %) була достовірною

($P < 0,05-0,001$).

Отже у племінній роботі з великою рогатою худобою білоголової української породи орієнтуватися на розведення тварин переважно молочного і частково проміжного виробничих типів, вести селекцію на збільшення жирномолочності корів.

Література

1. Боярська А.В. Сучасний стан білоголової української породи в племінному заводі «Антоніни»: матеріали VI конференції молодих вчених та аспірантів / Ін-т розведення і генетики тварин УААН. Київ, 2008. С. 18.
2. Борисенко Е.Я. Разведение сельскохозяйственных животных. Москва: Колос, 1967. 460 с.
3. Кравченко Н.А. Разведение сельскохозяйственных животных. Москва: Колос, 1973. 486 с.
4. Красота В.Ф., Лобанов В.Т., Джапаридзе Т.Г. Разведение сельскохозяйственных животных. Москва: Агропромиздат, 1990. 389 с.
5. Стан збереження генофонду білоголової української породи на сучасному етапі / М.Я. Єфіменко, М.Г. Порхун, М.Й. Чехівський [та ін.]. *Розведення і генетика тварин*. 2008. Вип.42. С. 82–87.

